

MUITA NÄHTÄVYYKSIÄ

SEMINAARIALUE

Rantakatu 7

Raahen seminaari on yksi Suomen parhaiten säilyneistä 1800-luvun lopun opettajaseminaareista. Puistomaisella alueella on useita Werner Polónin suunnittelemia, 1899-1900 rakennettuja koulu-, talous- ja asuinrakennuksia sekä kasvihuone. Vuonna 1971 lakkautetun seminaarin jälkeen alueella aloitti toimintansa Suomen ensimmäinen tietotekniikan alan oppilaitos ja myöhemmin ammatti-korkeakoulu.

GELLMANIN VANHA SAIRAALA

Rantakatu 4

Jugend-tyylinen puinen kaupunginsairaala, joka on rakennettu Ruotsista Raahen muuttaneen kauppias, raatimies ja merikapteeni Isak Gellmanin lahjoitusvaroin 1910-luvulla. Ympäriille rakentui Raahen aluesairaala.

HAARALAN HAUTAUSMAA

Kappelintie 4

Haaralan hautausmaalla on runsaasti kulttuurihistoriallisesti arvokkaita hautausmaamerkkejä. Hautausmaa otettiin käyttöön 1809 ja sitä laajennettiin vuosina 1860 ja 1887. Uusin osa vihittiin käyttöön 1989. Hautausmaalta löytyy myös uurnalehto ja erillinen tunkunhaudausalue. Alueella sijaitsee 1932 valmistunut, Ilmari Wirkkalan suunnittelema Haaralan siunauskappeli.

SALOISTEN KIRKKO

Kirkkoherrantie 17

Pyhän Olavin kirkko valmistui 1932, 1620-luvulla rakennettu ja 1930 palaneen puukirkon tilalle. Kirkossa säilytetään edellisen kirkon palosta pelastettuja keskiaikaisia pyhimysten kuvia ja kahta alttarikaappia 1400-luvulta. Kirkon kuorissa on Onni Ojan lasimaalaukset vuodelta 1979. Kirkkotarhassa on uusklassinen kellotapuli vuodelta 1787, johon kuningas Kustaa III:n teki luonnospuurustukset.

Kesällä tapulissa toimii

Tapulikahvio.

PATTIJOEN KIRKKO

Koulutie 7

Pattijoen Pietarinmäellä sijaitseva Josef Stenbäckin suunnittelema kirkko on vuodelta 1912. Kirkon seinämuurit on valettu betonista ja rakennus on katettu betonipaanuilla. Alttaritauluna on tyrolilainen kullattu puuveistos "Jeesus ristillä". Kirkon etuosan ikkunassa on taidemaalari Matti Lammin suunnittelema lasimaalaus "Ylösnousemus" vuodelta 1983. Puiset kattokruunut ovat Josef Stenbäckin käsialaa. Kirkon edustalla on Suomen sodassa 1808-1809 menehtyneille ja Pietarinmäelle haudattujen sotilaiden muistoksi pystytetty hautapatsas.

PATTIJOEN MUSEOSILTA

Koulutie 1

Kevyen liikenteen väylänä toimiva Pattijoen kiviholvisilta (1897) lähellä kirkkoa.

OLKIJOEN RAUHANPIRTTI

Siikajoentie 544

Lassilan majatalon museoitu kamariosa, jossa allekirjoitettiin Suomen sodan aikana Ruotsin ja Venäjän aseleposopimus, ns. Olkijoen rauhansopimus 19.11.1808. Rauhanpirtti vihittiin käyttöön vuonna 1937.

KASTELLIN JÄTINKIRKKO

Linnalantie 74

Arvoituksellinen, suurista kehämäisistä kivivalleista koostuva muinaisjäänös, jossa on porttimaisia aukkoja. Sen ovat rakentaneet 3000-2000 eaa eläneet myöhäiskivikauden metsästäjä-keräilijät.

VIHANNIN KIRKKO

Onnelantie 7

Vihannin Sofia Magdalenan puinen ristikirkko (1784) ja kellotapuli (1752). Rakennusmestarina on ollut Simon Silvén Kalajoen Meh-täkylästä. Emanuel Granbergin alttaritaulu "Jeesus ristillä" on vuodelta 1787.

RAAHEN MATKAILUNEUVONTA

www.visitraahe.fi
044 439 3240
matkailu@raahe.fi

WANHAN RAAHEN JOULUKALENTERI

Joulun alla Wanhaan Raahen laskeutuu taianomainen tunnelma, kun ikkunajoulukalenteri esittelee päivä kerrallaan 24 Wanhan Raahen kohdetta. Wanhan Raahen jouluiset ikkunat ovat ihasteltavissa 1.12. - 6.1. paikan päällä sekä kuvina ja tarinoina Visit Raahen digitaalisissa kanavissa.

"Raahessa oikeastaan mikään ei ole sitä, mitä odottaisi, sillä nurkan takana on aina uusi yllätys.

Raahelaiseen sielunmaisemaan ei kuulu pitää meteliä itsestään eikä omista aarteistaan.

Sen vuoksi Raahе aina yllättääkin tänne tulijan.

Nurkan takaa voi paljastua upea Wanhan Raahen kaupunginosa tai terästehtaan portti.

Toiseen suuntaan kääntyessä tulijan voi yllättää sumun kietoma meri tai pieni, laadukas putiikki."

Wanha Raahе

Raahen vanha kaupunki on Suomen parhaiten säilyneitä 1800-luvun puutalokaupunkeja. Alue käsittää Raahen ruutukaava-alueen pohjoisosan, jonka asemakaava pohjautuu kaupungin perustajan, kreivi Pietari Brahen asemakaavoittajan Claes Claessonin renessanssiasemakaavaan vuodelta 1650.

Wanha Raahе on yhtenäinen klassistinen, säännöllisen ruutuasemakaavan mukaan rakennettu puutaloalue. Kaupunki paloi suurelta osin vuonna 1810. Tuolloin tuhoutui kolme neljäsosaa kaupungista eli noin 60 taloa, niiden mukana raatihuone arkistoinen. Enin osa vanhan kaupungin taloista on palon jälkeiseltä jälle-rakennusajalta ja edustavat "puuklassismia" ja empiretyyliä. Puu-Raahen arkkitehtuurille on luonteenomaista voimakkaasti profiloituneet räystäslaudat. Myös julkisivujen listoitukset, pilasterit ja erilaiset kasettikoristelut ovat ainutlaatuisen edustavia.

Vanhan kaupungin alueella on kaksi valtakunnallisesti merkittävää arvokasta toriaukiota. Raahen ensimmäinen tori eli nykyinen Myhrbergin puisto on yksi maamme kolmesta 1600-luvun toreista, ja Pekkatoria voidaan syystä pitää Helsingin Senaatintorin rinnalla maamme merkittävimpänä 1800-luvun aukiona.

Raahen vanha kaupunki on suojeltu asemakaavalla vuosina 1984 ja 1986. Alueella on nykyisin noin 150 päärakennusta ja noin 200 piharakennusta.

Tarinoiden Raahе AIKAMATKALLE WANHAAN RAAHEEN

VISIT
RAAHE
.FI

Jaa parhaat hetkesi #visitraahe @visitraahe

1 PEKKATORI

Umpikulmainen Pekkatori, alkuaan Isotori, on Raahan palon jälkeen 1810 laaditun Gustaf Odenwallin kaavan tärkein kokonaisuus. Pekkatorista piti tulla hallinto- ja kauppa-aukio. Torin ympäriltä luovutettiin tontit kaupungin huomattavimmille porvareille, jotka olivat raatimiehiä, kauppiaita ja laivanvarustajia. Torin lounaiskulman tontille piti rakentaa uusi raatihuone. **Langin 1a, Fontellin 1c, Montinin 1d, Friemanin 1f ja Hedmansonin 1g** talot valmistuivat vuosina 1811–1815 ja edustavat aikansa vaurasta kaupunkirakentamista. Talojen mittasuhteissa on nähtävissä uusklassismin vaikutteita. 35 vuotta myöhemmin valmistunut **Kivi-Sovio 1e** ja yli puoli vuosisataa myöhemmin, vuonna 1870 raatihuoneen tontille rakennettu **Reinin talo 1h** eivät tyyllillisesti poikkea torin muiden rakennusten yleisilmeestä. Montinin ja Kivi-Sovion hirsirakennukset ovat rapattuja.

1b. Langin Kauppahuone Elämyksellinen, purjelaivojen kultaudesta tarinansa ammentava kahvila, puoti ja Boutique-hotelli sijaitsee historiallisessa Langin Alakartanon kiinteistössä. Rakennuksessa on tehty kauppa vuodesta 1811 lähtien vuoteen 1934 saakka Johan Langin nimissä.

1i. Patala Pekkatorin kokonaisuuteen kuuluu myös ns. Patala, jossa myöhemmin sijaitsi seminaarin ruokalaosuuskunta Oma-Pata. Patala kuuluu arkkitehtoniselta jäsentelyltään Raahan edustavimpiin klassismin kaupunkitaloihin.

2 KIRKON AUKIO Pyhän kolminaisuuden kirkko valmistui 1912, neljä vuotta aiemmin palaneen, 1600-luvulta peräisin olleen puukirkon paikalle. Tyylliltään kansallisromanttisen kirkon on suunnitellut arkkitehti Josef Stenbäck. Kirkko on rakennettu Raahan saaristosta louhitusta graniitista ja se on viimeksi korjattu vuosina 2011–2012, jolloin palautettiin sisätilojen rikas värimaailma. Kirkon alttaritaulun on maalannut Eero Järnefelt. Vanhan kirkon palosta säilyneet Mikael Baltin veistokset on siirretty Raahan museoon. Kirkkotarhassa on sankarihauta ja kaupungin ensimmäinen hautausmaa.

Kirkon aukiota rajaavat uusklassiset ja empiretyyliset rakennukset: **Kirkkokatu 17:n 2a** pystyrimavuorattu rakennus on 1800-luvun alusta. Vaakavuoratussa ja pilasterein jäsenellyssä **Himangan talossa (1812) 2b** on umpipiha vanhoine piharakennuksineen. **Vanha apteekin talo 2c** on vanhimmilta osin vuodelta 1787. Empiretyylinen **Väänänen talo 2d** on vuodelta 1813.

3 LEUFSTADIUKSEN TALO Merikapteeni Johan Leufstadiusen talon vanhin osa on vuodelta 1804 ja Cortenkadun puoleinen pikkupuoli, entinen tupakkatehdas vuodelta 1830.

Talossa on toiminut myös yksityinen vanhainkoti. Rakennus on suojeltu rakennussuojelulailla.

4 MYHRBERGIN PUISTO

Kaupungin ensimmäistä kauppatoria, nykyistä Myhrbergin puistoa, ympäröivät rakennukset antavat hyvän kuvan raahelaisesta puukaupunkirakentamisesta 1700-luvulta 1900-luvun alkuvuosikymmenille.

4a. Sovion I. Heikon talo Heikki Sovion talo valmistui 1812 vanhan raatihuoneen paikalle heti suuren kaupunkipalon jälkeen. Kustavilaista uusklassismin henkivässä talossa on Raahessa harvinainen mansardikatto ja kivirakennusta jäljittelevä sileä umpiponttilaudoitus. Sovion talossa on säilynyt raahelainen umpipiha, jonne johtaa yksi harvoista alkuperäismuodossa säilyneistä porteista Raahessa. Sovion talossa on mm. kaupungin juhlahuoneisto ja edustustilat.

4b. Freitagin pihapiiri Kauppias ja raatimies Freitagin pihapiiri rakennuksineen on rakennettu 1800-luvun alkupuoliskolla. Rantakadun puoleista siipeä on muutettu ja korotettu myöhemmin. Julkisivultaan ja vuoraukseltaan talo on tyyppilinen 1800-luvun loppupuolen edustaja: julkisivu on jaettu listoituihin vyöhykkeisiin, joissa laudoitus on joko vaaka- tai pystysuuntaista. Pihan kulmassa on myöhemmin jugend-tyyliseksi muutettu vihreä talo.

Soveliuksen talo Talo on Raahan vanhin säilynyt asuinrakennus. Kts. museot H.

5 RANTATORI

Raahan alkuperäinen satama oli tällä paikalla kaupungintahdella eli Pikkulahdella. Pakkahuoneen museon pohjoispuolella sijaitsivat Raahan laivaveistämöt 1800-luvun alkupuolelle saakka. Maankohoamisen takia laivavarvit ja satama siirrettiin muutaman kilometrin päähän lounaaseen. Torilla maankohoamista havainnollistavat sinne asennetut maankohoamispylväät. Nykyisin Rantatori on monen tapahtuman keskus. Rantan tuntumassa sijaitseva **Ruiskuhuone 5a** on kaupungin ensimmäinen "paloasema", jossa säilytettiin höyryruiskua. Jugend-tyylinen ruiskuhuone valmistui 1906 Sovion rantamakasiinien paikalle. Rakennuksen keskeltä kohonnut letkutorni on myöhemmin purettu. Nykyisin rakennuksessa toimii terassiravintola. Torin eteläsvilla on vanha paloasema vuodelta 1942.

6 RAAHEN TEATTERI Pelastusarmeijan kokoontumis- ja toimitilaksi 1913 valmistunut jugendrakennus. Nykyisin Raahan teatteri.

7 SUOMEN YHDYSPANKIN TALO

Arkkitehti Valter Thomén suunnittelema ja 1915 valmistunut tiilinen, rapattu pankkirakennus. Palatsimaisen rakennuksen tyylliset esikuvat palautuvat 1600-luvun barokkiarkkitehtuuriin.

8 REIPONKADUN-KOULUKADUN RISTEYSALUE

Risteysalueella sijaitsee useita kaupunkikuvallisesti ja arkkitehtonisesti edustavia kaupunkitaloja.

8a. Värjärin talo Palovakuutuskirjassa 1854: "en äldre envänings träbygggnad". Koulukadun puoleinen värjärinverstaas on vuodelta 1851.

8b. Vanha Pappila Vanha pappila oli Raahan kappalaisen virkatalo vuodelta 1812. Rakennus toimi kirkkoherran-pappilana vuodesta 1923 lähtien 1950-luvulle saakka.

8c. Henkikirjoittajan talo Aumakattainen, kauniisti entisöity kaupunkitalo on valmistu-

nut 1848 ja sitä on laajennettu 1900-luvun alussa.

8d. Bergin neitien talossa asuivat värjäri Bergin veli, satulaseppä Jakob Berg, jonka poika Nils jatkoi isänsä ammatissa. Nilsin leski perusti sittemmin kotileipomon, jonka pitämistä naimattomat tyttäret Bergin neidit jatkoivat.

9 KESKUSKOULU

Raahan keskuskoulu vuodelta 1912 on arkkitehti Jac Ahrenbergin suunnitelman mukaan "konsiperattu Pietari Brahen hengessä" barokkihenkiseksi. Rakennuksessa toimivat aluksi keskikoulu ja yksityiset jatkoluokat, jotka yhdistyivät 1952 Ra-

ahen yhteislyseoksi. Sota-aikana koulurakennus oli sotasairaalan käytössä. Vuodesta 1958 rakennuksesta tuli keskuskansakoulu ja myöhemmin peruskoulun ala-aste.

10 REIPONKATU

Reiponkatu on entinen merimies- ja käsityöläiskatu. Katu on saanut nimensä köydenpunojista, reipslaakareista (ruots. repslagare). Kadunvarren talot ovat vaatimattomia ja tontit kapeita. Kirkonmäkeä vasten tonteilla on säilynyt ulkorakennusrivi.

10a. Sofia Lybeckerin koulu Köydenpunoja J. P. Westerbergin vuonna 1840 valmistunut puutalo. Kauppaneuvos Zachris-

Franzénin tytär Helene Bergbom lahjoitti tämän rakennuksen sisarensa Sofia Lybeckerin koululle vuonna 1859. Sofia oli jo hyvin nuorena huolestunut vähävaraisten tyttöjen mahdollisuuksista koulunkäyntiin ja käytti äidinperintönä saamansa rahat koulun perustamiseen 1843. Tyttöjen koulu muuttui kotiteollisuuskouluksi, joka toimi paikalla 1980-luvun alkuun saakka. Lybeckerin opisto kuuluu nykyisin Koulutuskeskus Braheen.

10b. Jaakopin lähde Reiponkadun pohjoispäässä sijaitseva vanha yhteiskaivo, jota suojaa koristeellinen puurakennelma. Lähde on noin 250 vuotta vanha. Kaivo oli käytössä vielä 1970-luvulla.

PATSAAT JA MUISTOMERKIT

A Myhrbergin patsas Soveliuksen talossa syntynyt August Maksimilian Myhrberg (1797–1867) taisteli mm. Kreikan vapausodassa, Puolan kapinassa ja Espanjan sisällissodassa. Hän kuoli Ruotsissa ja hänet on haudattu Johannekseen hautausmaalle, Suomen sodan kuuluisan von Döbelnin viereen. Patsas on Evert Porilan veistämä (1886–1941) ja se paljastettiin 1931. Kari Juvan tekemä Myhrbergiä esittävä reliefi Pakkahuoneen museon seinässä paljastettiin 2008.

B Presidentti Urho Kekkosen patsas Kuvanveistäjä Matti Peltokankaan (s. 1952) veistämä ja 2008 paljastettu pronssipatsas. Aloitteen patsashankkeeksi teki Siika-Pyhäjokialueen liitto, joka halusi korostaa hankkeella Urho Kekkosen merkitystä Siika-Pyhäjoki-alueen kehittämiseksi. Kekkosen vaikutti muun muassa Rautaruukin terästehtaan sijoittumiseen Raahen.

C Pietari Brahen patsas Raahen perustajan ja kaupungille nimensä antaneen Suomen

kenraalikuvernööri Pehr Brahen patsas "Pekka-patsas" pystytettiin keskelle Isoatoria vuonna 1888. Patsaan on veistänyt Walter Runeberg, Suomen kansallisuurunilija J.L. Runebergin poika. Tori nimettiin Pekkatoriksi. Turussa on patsaan kookkaampi toisinto.

D Puolustaja-patsas Kuvanveistäjän Johannes Haapasalon (1880–1965) veistämä Puolustaja on vuodelta 1908. Se kuvaa sortovuosien aikaa Suomessa: toinen käsi puolustaa suojaamalla päätä, toisessa kädessä miehellä on kivi, jonka hän on valmis heittämään kohti hyökkääjää. Lapsuudessaan Härkätorin laidalla asunut vuorineuvos John Grundström "Sokeri-Jussi" (1877–1953), osti taideteoksen ja lahjoitti sen Raahen kaupungille.

E Kari Juvan veistospuisto Pyhäjoella ja Raahessa nuoruudessaan asuneen Kari Juvan (1939–2014) veistospuisto perustettiin 2008 Raatihuoneen puistoon. Puistossa on 19 veistosta. Juvan veistos *Tuulta purjeisiin* löytyy kirjaston edustalta.

MUSEOT

F Pakkahuoneen museo Vuonna 1848 rakennetussa entisessä tulli- ja pakkahuoneessa toimi purjelaivakaudella myös merimieshuone, jossa meripojat kävivät mönstrautumassa laivaan eli ottamassa pestin. Vuonna 1862 perustettu Raahen museo, Suomen vanhin yliopistojen ulkopuolinen museo on toiminut rakennuksessa jo 1800-luvun lopulta lähtien. Museossa on esillä mm. Raahen purjelaivakauden historiaa sekä Mikael Baltin upeat kirkkoveistokset 1600-luvulta Raahen ensimmäisestä kirkosta.

G Kruununmakasiinimuseo Entinen kruunun viljamakasiini vuodelta 1852. Museossa esitellään Raahen historiaa esihistoriasta nykyaikaan ja siellä on esillä maailman vanhin sukelluspuku Wanha Herra.

H Soveliuksen talo Soveliuksen talo on rakennettu 1780-luvulla ja se on vanhin

Raahessa säilynyt asuinrakennus. Talo edustaa ainoana 1700-luvun kaksikerroksista kaupunkirakentamista. Talon yläkerran laivapatruunin koti -interiööri-museo esittelee 1890-luvun varakkaita laivanvarustajia-kauppiasperheen asumista ja elämistä. Jugendtyyliin entisöidysissä alakerrassa on vaihtuvien näyttelyiden tila.

I Wanha Apteekki Apteekkitalo vuosilta 1811–1813. Perimätieto kertoo, että päärakennus olisi tuotu Ruotsista. Apteekki muutti Kauppakadulle 1924. Vanhalta paikalta kirkkoa vastapäätä otettiin mukaan komea kertaustyylinen sisustus vuodelta 1900. Apteekkitointa alkoi Raahessa 1793. Apteekkimuseon kokoelmat ovat yksi Suomen arvokkaimmista farmasia-alan kokonaisuuksista. Vanhin esineistö on 1700-luvun lopulta.

11 SWANLJUNGIN TALO Swanljungin edustava ja alkuperäisen asunsa säilyttännyt, 1814 rakennettu päärakennus ja Wanhassa Raahessa harvinaisen umpipiha talous- ja kellari-rakennuksineen.

12 ÄMMÄNKATU Kadunnimi juontaa juurensa leimasta eli ämmiästä, joita Raahessa oli monessa taloudesta. Kesäaikaan lehmät kuljetettiin katuja pitkin kaupungin pohjoispuolisille laitumille. Lehmärrannan kaupunginosa nimi on myös peruja tuolta ajalta.

13 RAATHUONE Empirearkkitehti Anders Fredrik Granstedtin suunnittelema hir-

sirakenteinen ja rapattu tullinhuoitaja Brunowin kaupunkitalo vuodelta 1839. Kaupunki osti 1862 puolivalmiin rakennuksen Haminaan muuttaneelta Brunowilta raatihuoneeksi. Rakennuksen sisätiloissa on tehty muutoksia vuosikymmenten saatossa, mutta sen ulkoasu on lähes alkuperäisten suunnitelmien mukainen.

14 HÄRKÄTORIN PUISTO Härkätorin markkinapaikka perustettiin Raahan palon jälkeen 1810. Tori oli tarkoitettu karja-markkinoita varten.